

01/07/2024

077-5006206

052-6885006

איום בהתאבדות - בחירה חופשית או עבירה פלילית?

בחברה המערבית, התאבדות הינה אחד מהגורמים המובילים למוות. אך נשאלת השאלה, האם ניסיון סיום חיינו במודעות גובל בעבירה פלילית? עו"ד אסף דוק מסביר.

התאבדות בדרך כלל קשורה למצב נפשי מעורער בו נמצא האדם, לעיתים נוכח נסיבות חיים קשות, התמודדויות שאין הוא יכול לשאת או סערת רגשות. בספרות המקצועית, התאבדות איננה הפרעה אך הנסיבות אשר גרמו לאדם לנקוט בה, קשורות בדרך-כלל להפרעות מצב-רוח, סכיזופרניה, אלכוהוליזם, או לאו דווקא להפרעה בעלת תווית ברורה.

מהי התאבדות ומה הגורמים לה?

שניידמן מגדיר התאבדות כ"מוות מכוון, בו אדם עושה מאמץ ישיר, מכוון ומודע לסיים את חייו". בספרות המקצועית ישנו ניסיון להסביר את הגורמים המובילים לביצוע מעשה זה, על ידי חלוקה לגישות ולתיאוריות שונות. על פי הגישה הפסיכודינמית התאבדות נגרמת כתוצאה מדיכאון ושל כעס המופנה כלפי העצמי, בעוד הגישה הסוציולוגית תסביר כי אנשים עם קשרים רופפים הינם בעלי סיכון גבוה לביצועה, ואילו הגישה הביולוגית תדגול בהשפעתם של גורמים כימיים וגנטיים. יתר על כן, גורמים מסוימים נמצאו כמקדימים התאבדות, כמו אירועים המעוררים לחץ ומתח נפשי גבוה, שימוש מתמשך באלכוהול ובסמים, חיקוי של אדם אחר שהתאבד ושינויים במצב הרוח כמו עלייה בחרדה, בתסכול ובדפוס חשיבה שליליים.

התאבדות אם כך, קשורה לשלל מצבים ונסיבות, ונעשית באופן מכוון ומודע במטרה לסיים ולשים קץ לחיים. ההתכוונות והמודעות לשם ביצועה קשורים לרצונו החופשי של האדם ונשאלת השאלה - עד כמה מוטל על החברה והמדינה להתערב בו? האם עד לרמה בה הוא מסכן את חייו של עצמו?

מהו עונשו של המתאבד על פי הדת?

עוד בתקופת התנ"ך הוטל עונש על מי ששם קץ לחייו, אם כי עונש זה, על פי ההלכה, יקבל האדם בחייו לאחר המוות - "אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש" (בראשית ט' ה'): על פי פסוק זה, חז"ל הבהירו כי על האדם חל איסור לשים קץ לחייו. בנוסף לאמור, הפסוק "לא תרצח- לא תרצח" הורחב למשמעות כי הדין לרצח עצמי הוא כדין לרצח אדם אחר. כמו כן, על פי הרמב"ם, גופנו בעולם הזה מושאל מידי הבורא, בכדי שבאמצעותו נמלא אחר רצונו. על כן, העונש בגין חבלה בו ומיתה מכוונת על פי הרמב"ם, הינו "מיתה לשמיים", כלומר עונשו בידי שמים. עונש נוסף שקבע הוא כי אין להתאבל או להספיד אדם שהתאבד, וניתן לראותו כביטוי של חרם חברתי עליו.

יחד עם זאת, בתנ"ך מצוינים מספר מצבים בהם התאבדות מותרת, איתם נמנים: תשובה על חטא, ייסורים, אדם שאינו בר-דעת בעת המעשה, לצורך הצלת חיי אדם ולמען קדושת השם.

ניסיון התאבדות - האם הוא יכול להיות עבירה פלילית?

במדינת ישראל, התאבדות נחשבה בעבר לעבירה פלילית המעוגנת בחוק, שעל פיו דינו של אדם בגין ניסיון התאבדות היה שלוש שנות מאסר. חוק זה שויך לפקודת החוק הפלילי בתקופת הבריטים, וגלש לחוקיה של מדינת ישראל עם הקמתה. ואולם, חוק זה מעולם לא הופעל ובוטל לצמיתות בשנת 1966.

01/07/2024

ט"ו אסף דוק 077-5006206

ת. 052-6885006

מה אומר החוק כיום על התאבדות

כיום במשפט הישראלי סיוע או שידול להתאבדות גובל בעבירה פלילית, אם כי אין ענישה על האדם שניסה לשים קץ לחייו. בסעיף 302 לחוק העונשין מבואר כי דינו של אדם "המביא אדם לידי התאבדות, בשידול או בעצה, או מסייע אדם להתאבד" - הינו עשרים שנות מאסר.

האם איומים בהתאבדות עשויים להיחשב לעבירה?

למרות שאין החוק מעגן ניסיון התאבדות של אדם כעבירה פלילית, הוא מעגן בתוכו איומים הרוויים בתכני התאבדות ואשר עונים על הגדרת עבירת האיומים. על פי סעיף 192 לחוק העונשין, "המאיים על אדם בכל דרך שהיא בפגיעה שלא כדין בגופו, בחירותו, בנכסיו, בשמו הטוב או בפרנסתו, שלו או של אדם אחר, בכוונה להפחיד את האדם או להקניטו דינו - מאסר שלוש שנים". אומנם, לא כל מי שמאיים להתאבד עובר עבירה פלילית בגין איומים. קביעה מעין זו צריכה להיעשות לאחר דיון מעמיק בנסיבות האירוע, כמו מערכת היחסים בין המאיים למאויים, זהותם, הנסיבות בהן הדברים נאמרו וההתרחשויות שקדמו להן. למשל, בפסק הדין 1248/05 נקבע כי נאשם שהגיע לבת זוגו ואיים עליה כי יפגע בעצמו בשל צו הרחקה שהוציאה נגדו, מורשע בגין עבירת איומים.

לסיכום, התאבדות מהווה מעשה קיצוני ומכוון בו האדם שם קץ לחייו. ישנם גורמים וסיבות מגוונים להתרחשותה, חלקם מתייחסים לביצוע המעשה בתגובה למצוקה אליה האדם נקלע. נשאלת השאלה עד כמה החברה רשאית להתערב בכך ולהטיל סנקציות בגינה. החוק במדינת ישראל כיום, לעומת בראשית הקמתה, איננו מעגן את ההתאבדות כעבירה, אך מתייחס לסיוע או שידול להתאבדות כמו גם לאיומים הנוגעים לביצועה, כמעשים פליליים, אם כי יש לבחון את הנסיבות בהם נאמרו.

עדכון - ברע"פ 8736/15 בית המשפט העליון קובע שאיום בהתאבדות אינו מהווה עבירה פלילית

בית משפט העליון קיבל לאחרונה את ערעורה של אישה על כך שאיומה להתאבד בפני שופטת הוא עבירת איומים [רע"פ 8736/15]. האישה הפסידה בהליך אזרחי על רקע סכסוך שכנים. ניסיונותיה לבטל את פסק הדין לא צלחו, ועקב כך כתבה מכתב לשופטת ובו כתבה שאם פסק הדין לא יבוטל, היא תתאבד. המכתב לא הגיע ליעדו אך הוגשה תלונה למשטרה. בית המשפט המחוזי בירושלים קבע כי מדובר בניסיון לאיומים והטיל על האישה מאסר על תנאי, אולם בית המשפט העליון קיבל את ערעורה וקבע כי לא נעשתה כל עבירה.

הנאשמת עמדה למשפט בהליך אזרחי על רקע סכסוך שכנים. לאחר שהורשעה כתבה מכתב לשופטת ובו כתבה היא נגרם לה חוסר צדק וכי אין לה מוצא אלא להתאבד. המכתב לא הגיע ליעדו שכן נמצא על ידי מערך האבטחה של מערכת בתי המשפט, אולם הוגשה תלונה למשטרה והאישה הואשמה בעבירה של ניסיון לאיומים.

הדיון בעניינה התקיים בבית המשפט העליון בתאריך 17.1.18 בראשות כב' המשנה לנשיאה ח' מלצר, כב' השופט ע' פוגלמן וכב' השופטת ברק ארז. הערעור הוגש עקב החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים להרשיע את האישה בעבירת איומים ולהטיל עליה עונש מאסר על תנאי והתחייבות לא לחזור על מעשה. בית המשפט העליון דן בשאלה אם מכתב כזה הוא בסיס לאחריות פלילית והאם איום להתאבדות מגבש את יסודות עבירת האיומים הקבועה בסעיף 192 לחוק העונשין.

בית המשפט העליון קבע כי איום בהתאבדות אינו מקיים את הרכב 'שלא כדין' בעבירת איומים, וכי אין איסור על ניסיון התאבדות. בית המשפט העליון הדגיש כי אמנם מעשה של האישה אינם ראויים, שכן יש לגנות כתיבה של מכתב בוטה לשופטים, אולם אין בכך ניסיון לאיומים כפי שנקבע בבית המשפט המחוזי. לאור אלה זוכתה האישה מעבירה של ניסיון לאיומים והעונשים שהוטלו עליה בוטלו.

01/07/2024

077-5006206

052-6885006

זומנתם לחקירה או הוגש נגדכם כתב אישום בגין איום בהתאבדות?

משרדנו מספק ייעוץ וייצוג משפטי לנאשמים המואשמים בעבירות פליליות מזה תקופה ארוכה ובכך שומר נאמנה על הזכויות והאינטרסים שלהם תוך לחימה עיקשת, רציפה ובלתי מתפשרת במנגנונים השונים עד לכיבוש היעד לשביעות רצונם. במידה זומנת לחקירה או הוגש נגדך כתב אישום בגין איומים בהתאבדות פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או השאר פרטים ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.